

DE SLUIER VAN ISIS.

Goeden avond, vrienden.

Voor deze avond zullen wij dan trachten te discussiëren over al hetgeen verborgen ligt achter de sluier van Isis. Maar voordat wij trachten die geheimen te ontsluiëren, lijkt het mij goed allereerst vast te stellen, wie en wat Isis is of was. De uitspraak op haar standbeeld, die zegt: "Ik ben wat was en zal zijn en niemand heeft mijn sluier ooit gelicht of weggenomen." is natuurlijk alleen maar een spreuk, een aanduiding. We zullen dan ook een hele tijd terug moeten gaan om de werkelijke Isis te vinden. Want zij heeft bestaan. Het is een periode die nog ligt in het z.g. Atlantische tijdperk.

Er regeert dan over een deelstaat of een vazalstaat een vorst, genaamd Osiris, die volgens de gebruiken van zijn land gehuwd is met zijn zuster, die toen Ishte heette, maar later Isis genoemd word. Deze Ishte is overigens de geschiedenis ook nog ingegaan als Ishtar, een vorm in welke zij als godin vereerd werd in Perzië en Babylon.

De geschiedenis van Osiris en Isis is een ietwat eigenaardig. Zij zijn beiden geschoold in het moederland; d.w.z. dat zij zowel de z.g. occulte gaven als ook de meer stoffelijke wetenschap voldoende hebben bestudeerd. Zij worden gedragen door een zeer grote liefde tot het volk, dat zij geadopteerd hebben. Osiris is een kracht, die het land tot eenheid brengt en de toenmalig zeer primitieve bevolking bijbrengt hoe land te bebouwen. Isis is degene, die - ondanks haar vorstelijke rang - zich niet ontziet om jaar in jaar uit de boerenvrouwen te onderwijzen over de veredeling van zaden. Zo staan zij beiden aan het begin van Egypte's ontwikkeling; ja, men mag wel zeggen, de ontwikkeling van het gehele gebied rond de Middellandse Zee, waaruit Europa's beschaving een lange tijd geboren en beïnvloed zal worden.

Isis zelve is een helderziende en - wat meer is - een ingewijde. Wanneer zij in plechtige ogenblikken in verbinding treedt met hogere krachten, straalt uit haar gelaat een horenvormig licht zoals ook wel wordt voorgesteld op de platen van Mozes, die afdaalt van de berg Sinai na de wet ontvangen te hebben. Deze uitstraling is later aanleiding tot het weergeven van een paar kleine, gebogen horentjes, die als een soort onvolledige ellips boven haar hoofd uitsteken. Zo zal zij de Gehorende heten en later o.a. aanbeden worden onder de naam Hemelse Koe - dat was helemaal geen belediging, want een koe was in die tijd iets zeer kostbaars - de Vruchtbaarheid Gevende.

Omdat zij niet zelve de originerende kracht was, maar a.h.w. het werk van haar gemaal en broeder Osiris tot uiting bracht, noemde men haar ook wel de Maan of de Zilveren. Haar echtgenoot heette de Gouden ofwel de Lichtbrengende. Uit hen beiden werd tijdens het leven van Osiris een kind geboren, dat Horus genaamd word, ofschoon die naam ook niet volledig juist is. De naam was Hori, niet Hores. En later - na Osiris' dood - wanneer Isis nog een tijdlang regeert, wordt haar een tweede kind geboren (naar de verklaringen van alle aanwezigen van haar gemaal, die haar in geestelijke vorm bezocht heeft). Deze wordt dan wel Alcibades genoemd. Dit laatste is een Griekse naam en wijst ons op de afleidingen, die in de Isisverering en -godsdienst ontstaan zijn, toen langzaam maar zeker juist deze mystieke dienst via haar geheimscholen het gehele gebied rond de Middellandse Zee heeft veroverd.

Dat is de achtergrond van de gehele Isiscultus. Het is ook de oorsprong van de mysteriën, die later door de tempels van de Isisdienaren voortdurend weer naar voren worden gebracht in gewijde en in leken spelen. Wij zouden kunnen zeggen, dat de eigenschappen van Isis en de leer, die zij in de eerste plaats aan de vrouwen heeft gegeven, langzaam maar zeker deze mysteriën hebben doen ontstaan. Wat waren nu de bijzondere kwaliteiten, die de vorstin Isis onderwees aan haar volk en vooral aan de uitverkorenen daarvan?

In de eerste plaats leerde zij de z.g. harmonie vinden. De stelling, dat de natuur harmonisch is met alle krachten, die in de natuur zijn op genomen, zal ongetwijfeld voor U niet nieuw zijn. Zij ging verder en verklaarde, dat geen enkel ingrijpen gerechtvaardigd is, tenzij juist in harmonie met die natuur en volledig in overeenstemming met alle natuurlijke middelen.

Zij leerde verder omtrent het bestaan van vele werelden, die in een voortdurend contact met elkaar stonden. Zij verklaarde, dat er geen enkel beletsel was voor een volledig verkeer tussen beide werelden. Naar ik vermoed, is het deze laatste verklaring, die aanleiding heeft gegeven tot de legende omtrent genoemde Alcibades.

Haar leer is dus een leer van de natuur. Verder is haar leer er een van duldzaamheid. En hier toont zij zich ook in haar leerstellingen reeds onmiddellijk de naam Zilveren Maan waardig. Want de maan weerkaatst het licht van de zon. Isis leraart; "Wij, als mensen, mogen nooit meer zijn dan de weerkaatsing van de goddelijke krachten, uitstralende hun licht, belevende hun daden en hun gedachten." Op deze stelling bouwt zij verder een geheel occult systeem op dat o.a. leidt tot vrije uittredingsmogelijkheden, maar ook mogelijkheden tot ingrijpen in de ontwikkeling van diersoorten en granen door manipulaties, die in de microkosmos thuis horen, die echter wel volbracht zouden kunnen worden - althans volgens haar - door de geest, die volledig weet wat zij doet.

Ook de geneeskunde heeft veel aan haar te danken. Het is Isis, die de mens leert omtrent voedingskanalen, spijsvertering en bloedsomloop. In mindere mate dankt men ook aan haar een - althans rudimentaire - kennis omtrent het zenuwstelsel. Deze waarden worden overgeleverd van geslacht op geslacht en langzaam maar zeker verbleekt het vorstelijk aanzien van Isis en komt daarvoor in de plaats het Goddelijke.

Dit klinkt U misschien verwonderlijk, maar het is begrijpelijk. De vorsten der ouden stammen immers af van de goden. (Onder de goden hier te verstaan de groten van Atlantis.) Als zodanig zien wij aan alle kanten vorstelijke geslachten deze afkomst voor zichzelf opeisen en bemerken wij, hoe vele vorsten nadrukkelijk het hoofd zijn van godsdienst zowel als staat. Ja, die krachtens hun goddelijke afkomst in die godsdienst zelf een verering voor zichzelf moeten opeisen. Zo is het ook geweest met Osiris en Isis. Wat er ook voor strijd is gevolgd - want Osiris is gevallen door een revolutie - hoe Isis ook in haar kracht en weten waarschijnlijk geestelijk met haar echtgenoot vereend - dit alles overwon, de stoffelijke aspecten werden snel vergeten. Afstammelingen der goden. Een stamboom, die kon worden teruggevoerd tot de grote Gesluisde, die later onder de naam Amen, Amon (ook wel Aman) in Egypte werd gevoerd.

Wat zijn dan de geheimen, die wij aan de godin Isis mogen toekennen? In de allereerste plaats: zij is een kracht der natuur en der vruchtbaarheid. Laten wij echter niet vergeten, dat zij de Al-kuise wordt genoemd. Zij is zeker geen godin, waarbij het genot der hartstocht op de voorgrond komt. Integendeel. Maar als godin der natuur brengt zij een natuurlijke ontwikkeling tot stand, wordt aangeroepen voor de vruchtbaarheid der Nijl-dalen, en zal ook later als orakel vaak zeer grote invloed hebben. Het is bekend dat zelfs de Grieken uit Alexandrië een orakel van Isis bezochten, waar het beeld zelve voortdurend antwoord gaf. Het is evenzeer bekend dat - ofschoon in Rome de Isis-dienst een korte tijd verboden is geweest - de heersers niet voldoende macht hadden om deze onderdrukking bij voortduring te handhaven.

Het is een machtig geloof geworden. Een geloof aan de natuur. De natuur, die een goddelijke inhoud heeft, die bezielde is en door wetende krachten bestuurd wordt. Maar een natuur, die in haar eigen plan, haar eigen organisatie juist en beter is, dat wat de mens ook scheppen kan. En nu we Isis hebben voorgesteld, zullen wij - zij het aarzelend - trachten een kleine tip van de sluis, die haar aangezicht bedekt te verwijderen.

Het is noodzakelijk, dat de mens natuurlijk zij. Zo hij slechts geest of slechts stof is (ik gebruik hier de moderne termen), leeft hij niet natuurlijk. Indien echter beide tezamen streven, wordt een natuurlijk leven bereikt. De mens, die alleen gaat, leeft onnatuurlijk en is in strijd met alle krachten rond hem. De mens echter, die geestelijk zowel als stoffelijk met anderen tezamen streeft, zal in deze eenheid met anderen de harmonie vinden met het geheel, met de natuur. Het zijn grondstellingen. Dit is de ware leer van Isis: eenheid der dingen.

Zij leraart ook, dat men niet oordelen zal. Zij leert, dat dood en verderf op zichzelf geen pijnlijke feiten zijn, maar slechts noodzakelijke gebeurtenissen, die - zowel voor eigen harmonische ontwikkeling als voor de totale ontwikkeling der kosmos - noodzakelijk zijn. En die geheimen zijn niet alleen beperkt gebleven tot Egypte. Zij zijn de hele wereld rondgegaan. En wij mogen dus wel vrijelijk putten uit het materiaal, dat behoort tot de gehele wereld en tot heden ten dage toe in verschillende gebieden nog zijn kracht en werking behoudt. Elke factor

van het leven kan aan de hand van de Isis-wetten beschouwd worden en wordt in zijn ware wezen daardoor onthuld.

In de eerste plaats zullen wij nemen: godsdienst. Wat is de ware godsdienst, die een kosmisch leven mogelijk maakt? Ik grijp allereerst terug naar enkele oude Isis-uitspraken, daarna naar mysteriecitaten uit Egypte, daarna naar enkele geschriften, die op het ogenblik zowel in India als in Zuid-Amerika bestaan.

Een God te dienen wil zeggen: het wezen der natuur erkennen. Wie dus de natuur dient en leeft, zoals de natuur hem voorschrijft, dient zijn God. Wie zichzelf stelt als vijand tegenover de natuur en niet tracht zich daaraan aan te passen, gaat ten onder in een volledige disharmonie. Hij zal nooit waarlijk zijn God kunnen dienen of aanbidden. Dit gaat verder in de mysteriespelen, waar wordt gezegd: De heilige - de naam Anubis werd in die dagen niet uitgesproken - de heilige die hem die heengaat geleidt tot in het volle land (bedoeld wordt hier het land der overledenen) kent de geheimen en weet, dat wie voor de Rechteren treedt, doch niet erkennen kan "één ben ik met allen." zal worden verworpen. Deze geeft hij over aan de wateren. (Hier wordt de Nijl waarschijnlijk bedoeld.) Want ziet, Seth is de kracht, die staat tegenover de wereld.

Dan volgt op dit recitatieve een scène, waarbij Osiris weer staat tegenover Seth. En Osiris zegt; "Ziet, want dit is de waarheid des lichts." Waarop Seth uitroept; "Maar dit licht doof ik in mijnen wil." Hij doodt dan z.g.- op voorgeschreven wijze - zijn rivaal Osiris. Waarop Isis verschijnt, die zegt; "Niet verstoord kan worden wat één is in het Grote. En in de naam van het Grote verenig ik, wat hier gescheiden werd." De Osiris-figuur treedt dan wederom levend op.

Een commentaar daarop kunnen wij ongetwijfeld vinden in de latere geschriften, waarover ik reeds sprak. "De kosmos is geen persoonlijkheid, zoals de mens die kent, maar een samenklank, waarin hij zijn eigen plaats heeft. Elk verlaten van die eigen plaats brengt hem in strijd met het geheel en doet hem uitwerpen daaruit. Duister kent, wie gaat waar hij niet behoort. Doch wie zijn plaats waardig inneemt, zal weten wat het lied is, waarin hij klinkt." Het is overigens een zeer vrije vertaling van een brahmaans geschrift.

Een volgend punt zegt ons; "Waar gij God ook zoekt en hoe gij God ook noemt, Hij is. Maar Hij kan slechts voor U bestaan, indien gij in Hem geborgen zijt. Er is geen grens, noch voor U, noch voor de wereld, mits gij één zijt in streven met Uw God." Dit is vroeg boeddhistisch en wederom een betrekkelijk vrije vertaling van uitspraken van Anakananda.

Hierin ligt het godsdienstig beeld, uit het Isis-mysterie geboren, voor ons open. Elke godsdienst is aanvaardbaar, mits de persoon erin een volledig godsbeleven voor zich kan vinden en in de tweede plaats volledig en met geheel zijn wezen uiting geeft aan hetgeen hij in zijn godsdienst leert. Het is dus noodzakelijk om voortdurend ook metterdaad in harmonie te blijven met hetgeen hij erkent als het Goddelijke. Hierdoor wordt Uw plaats in de cosmische harmonie bepaald en zult ge gesteund worden door klanken, die schijnbaar strijdig met U zijn.

Over de wetenschap vinden we ook verschillende uitspraken. Isis zelve zei over de wetenschap. "Het kennen van al dit (bedoeld wordt hier de techniek van landbouw, akkerbevoeiing en nog enkele andere toenmalige wetenschappen, als heilkunde) is een hulpmiddel voor de geest. Want ziet, het is de geest, die weet, doch het lichaam, dat volvoert. Door het kennen van de lichamelijke bekwaamheid wordt het vermogen van de geestelijke bereiking vergroot. Wie echter de lichamelijke bekwaamheid stelt boven de geestelijke kracht, vernietigt waar hij zou dienen op te bouwen.

Een misschien wat typische visie in verband met hetgeen heden ten dage wetenschap heet. Er zijn dan ook wel enkele verschillen, want U zult begrijpen, dat die oude wetenschappen van toen in vele gevallen niet exact waren volgens de huidige standaard. Maar zij legt hier de nadruk erop, dat de wetenschap slechts mag dienen om een geestelijke bereiking mogelijk te maken, een geestelijk doel te verwerkelijken. Nooit voor iets anders.

Een leerling van haar - Ptera (?) word hij wel genoemd - geeft later aan zijn leerlingen daar nog een uitleg van, die voor ons nog praktischer klinkt. Hij zegt tot zijn leerlingen: "Gij zult U afvragen, waarom slechts onderwezen wordt in de tempel. Ik zeg U, wie het weten zoekt in God, zoekt de waarheid. Maar wie zich verheft op het weten en zichzelf de meerdere acht

van anderen, om hetgeen hij stoffelijk heeft bereikt, deze vernietigt niet slechts zichzelf, maar ook vele anderen."

Nog later vinden wij een citaat in Griekenland, dat ook interessant is. Daar wordt in de inwijding der Isis-mysteriën zeer versleuteld - wat ik overigens niet zal herhalen - gezegd; "Ware wetenschap is niet het kennen der mogelijkheden. Het is het bereiken van het stoffelijk onmogelijke door de kracht van het geestelijke. Of - als U het anders wilt zeggen - "van de God in mij." (de term, die er ook wel werd gebruikt.) De wetenschap wordt dus door Isis een geheel andere plaats aangewezen dan normaal. Zij is zeker niet een tegenstandster van de wetenschap.

Maar zij ziet de wetenschap slechts als een middel tot geestelijk werken en bereiken. Zij meent, dat slechts geestelijke kracht in staat is een volk te regeren, in staat is een volk te verrijken met kennis, in staat is een volk een ware God te geven. Misschien is het hierdoor, dat zij zelf zo snel een goddelijke positie heeft bereikt.

Nu kan ik natuurlijk ook nog spreken over politiek. Want ook daarover staat iets in deze leringen, ofschoon misschien niet direct. Isis zelve zei: "Wanneer de mensen spreken met twee tongen, belovende met het ene woord, nemende met het andere, zo aarzel niet maar keer dezen uw rug toe. Want zij zijn des kwaads. Doch indien iemand U niets belooft, doch U toont hoe hij geestelijk streeft, zult gij hem helpen om stoffelijk te verwerklijken, wat de goden in zijn ziel hebben geschreven." Zij heeft dit gezegd over haar hovelingen en stadhouders, die - zoals U weet - een soort onderkoningen waren in die tijd. Ik meen, dat dit tot heden ten dage toe toepasselijk blijft. Degenen, die waarlijk streven naar een ideaal, die moet men helpen, die moet men dienen. Maar al die anderen zijn van weinig belang.

De leer voor de mens zelve is er ook alweer één, die ons typisch het matriarchale in de Isis-filosofie doet zien. Dit is duidelijk te zien reeds in de historische ontwikkeling zelve. Want wanneer Horus als kind door zijn moeder Isis wordt geleid, dan is zij het, die Horus verbergt en terugvoert. Zij is het echter ook, die het totaal van Horus' staatkundig beleid bepaalt, tot en met zijn aanvallen om zijn gebied uit te breiden. zijn voortzetting van Osiris' landbouwkundige politiek e.d. Ja, zelfs het feodaal systeem, dat in de periode, dat Hori of Horus regeert, wordt opgebouwd, is door Isis opgesteld en - mogen wij alweer geloven, wat daar omtrent gezegd wordt - door haar gedurende het hele leven van Hori aan hem geopenbaard in zijn avondlijke meditaties.

Zij leert dit: Het is de taak der vrouw om in zich te leven en in zich kracht te putten. Wanneer man en vrouw samen streven, zal het de vrouw zijn, die het innerlijk licht kent, zal het de vrouw zijn, die het beslissende woord spreekt; doch de man zal in algehele vrijheid de uitvoerder zijn van hetgeen zij beslist.

Ik kan me voorstellen, dat sommigen van de aanwezige heren daartegen een licht protest voelen rijzen. Maar het is inderdaad een uitspraak, die werd gedaan. En misschien wordt nog duidelijker de gehele positie van de vrouw in Egypte tot de jongste tijd praktisch toe hier door bepaald. Men spreekt U misschien over de geheimzinnige besloten vrouwenvertrekken, waarin dan de onderdanige, slaafse vrouw van de wereld afgezonderd leeft. Dat is allesbehalve waar. In vele gevallen is diezelfde verborgen vrouw een heerseres. Dat kennen we ook in Griekenland, waar de vrouw in het openbare leven een betrekkelijk kleine plaats inneemt, maar daarentegen in haar huis zo volledig regeert, dat zij op het gedrag van haar mannelijke familieleden naar buiten toe wel een zeer sterk stempel drukt.

De beslissing, die Isis hier heeft genomen, was voor haar tijd een zeer begrijpelijke. De vrouw kan niet naar buiten toe optreden. Zij was niet de krijgsman. Zij was zeker ook niet de bekende uitvoerende macht. Integendeel, zij was de moeder. En nog veel later zal de eerste vrouw van een Faraó worden aangesproken met "Moeder" of "Moeder des Lands" ook wel "Hemelse Moeder." Het moederlijke, het gehele moederspect, is voor ons wel het overheersende, zodra wij de sluier wegtrekken, die Isis verhult voor de ogen van de mens. Zij is moeder in haar barend en vruchtbaarheidgevend aspect als godin. Zij is evenzeer moeder in haar buitengewoon knappe en vlugge staatkundige manipulaties, wanneer zij de troon voor haar zoon Hori wil bewaren. Zij is moeder in de wijze, waarop zij haar gezag uitoefent. Isis wrekt niet. Isis leidt met een zachte hand. Andere goden kunnen met een verschrikking optreden, Isis niet. Isis drijft onontkoombaar naar een pad van ondergang, tenzij men haar erkent en zich tot haar wendt. En dan vergeeft zij, evenzeer moederlijk.

U zult begrijpen, dat dit matriarchale aspect in een moderne wereld wat absurd kan aandoen. Het zou een zekere bevooroordeeling bij velen teweeg kunnen brengen t.o.v. haar stellingen, t.o.v. de leer, die uit haar is gegroeid en de mysteriën, die uit deze leer zijn voortgekomen en - licht gewijzigd - tot heden ten dage bestaan. Maar laten we nu eventjes redelijk worden. Stellen wij eens dat Isis, de godin der oudheid, tenslotte slechts één aspect van het Goddelijke vertegenwoordigt, en wel het aspect van het moederlijke, het zorgende en het barende, zouden wij dan misschien niet even gemakkelijk kunnen zeggen, dat Isis de uitdrukking is van de goddelijke liefde in de natuur. Zij is de kracht der natuur in de eerste plaats. En de liefdevolle kracht, de scheppende. Niet de dood brengt ze, wel de regelmatige wisseling van leven en ondergang. Zij geeft het nieuwe leven kracht; zij doet ook herrijzen en herleven. Zij is het, die steeds weer de gewassen wekt tot nieuwe rijpheid, nieuwe oogstmogelijkheid, die de bomen hun nieuwe blad geeft. Ja, die de zon en de lucht een andere tint geeft.

Zo bezien is Isis een werkelijke, reële kracht, die - zolang er een stoffelijk bestaan is - ongetwijfeld haar directe invloed zal moeten doen gelden op alle gebieden. Niet slechts op de gebieden der natuur, maar op elk menselijk beeld geschapen uit de natuur. Ze woont in huizen van steen, misschien van gebakken klei. Klei aan de natuur ontnomen is in een tegennatuurlijke vorm gekomen: Als zodanig heeft zij bepaalde aspecten van Isis' kracht in zich, maar wekt gelijktijdig een zekere disharmonie met andere Isis-krachten.

Al wat U doet vloeit voort uit de natuur. Want er is toch niemand onder U, die zeggen zal, dat hij een onnatuurlijk mens is. Homunculus is nog niet geboren en wandelt nog niet rond op deze wereld. Gij zijt natuurlijke wezens en in U gelden deze wetten der natuur even sterk als elders, of ge het nu beseft of niet. Vandaar dat wij voor deze tijd en deze wereld mogen stellen, dat volledig waar zijn de volgende punten:

In de eerste plaats. De liefdekracht, die het Al beheerst, moet voortdurend weerspiegeld worden in elk doel van het Al. Een liefdekracht, die persoonlijk wordt, is niet meer natuurlijk. Gehechtheid, gelegenheid wel, maar liefde als vereenzelviging niet. Een ieder, die oprecht en eerlijk naar waarheid zoekt, zal in zich de geestelijke krachten moeten wekken, niet om hierdoor zijn stof te beheersen en te richten op een geestelijke wereld, maar om uit die geestelijke kracht en dat geestelijk bewustzijn het vermogen te putten harmonisch te leven.

Harmonie met het zijnde is belangrijker dan alle andere dingen. Zonder harmonie is geen enkele bereiking mogelijk. Wie de werkelijke harmonie vindt met de natuur, is bevrijd van een voortdurende strijd tegen die natuur. Als deel daarvan houdt hij op te bestaan in de menselijk persoonlijke vorm. Met andere woorden, wie niet met de natuur in zichzelf in harmonie kan komen, zelfs in een vertekende omgeving als die der mensen, zal terug moeten keren in een menselijke vorm.

Hier openbaart zich Isis ook als een wet. Om gebruik te maken van je geestelijke krachten, moet je leren elke paranormale begaafdheid, die in je schuilt, te ontwikkelen. Dat is erg gemakkelijk gezegd, maar ik geef toe - vooral in Uw wereld - zeer moeilijk te doen. Toch ligt het in deze regelen en het kan beschouwd worden als een wetmatigheid. Want, zo zegt de leer van Isis en het mysterie van Isis; slechts zij, die de werelden van stof en geest kennen, wier geest de stof doordrongen heeft en wier stof de vergeestelijking kent, zijn in staat te overwinnen boven al en het gesluisde of het heilige te omvamen met hun denken. De inwijdingsmysteriën gebaseerd op het oude Isis-mysterie kennen vele symbolen. Daarbij zijn opmerkelijk een witte en een zwarte lotus.

De zwarte lotus is het demonische. De witte lotus het goddelijke, het geestelijk ontplooid. Maar vergelijkend stelt men de beide in en vijver, in één tempel, die aan het goede wordt gewijd. Het demonische verwelkt, de zwarte lotus verwelkt - zo zegt men - wanneer een bewuste de witte lotus aanraakt en daarna de zwarte beroert. Als zodanig gold dit als een inwijdingsproef. Men kent ook heden ten dage nog deze zwart-wit beproeving. Zij is bewaard gebleven, zij het dat zij soms in daad, soms in een wisseling van vraag en antwoord haar openbaring vindt.

In het Isis-mysterie werd de mens, die deze eerste daad kon volbrengen, ingeleid tot het binnenste van de tempel. Die mens behoefde niet te wachten. Alle anderen werden toegevoegd aan de priesterlijke scholen. Wie doordrong tot het binnenste van de tempel werd eerst geconfronteerd met een beeld van Isis en viel het beeld, dat een sluier draagt,

daarboven een maansikkel, terwijl op het voorhoofd een kroon rust van adelaarsveren of ook wel een vogel, een havik. Die komt dan uit het hoofd zoals de uraeus, een slang uit het hoofd zou komen. Voor dit beeld moet hij wederom enkele vragen beantwoorden, door het beeld gesteld. Indien hij op deze vragen oprecht, zuiver en waar wist te antwoorden, bracht men hem naar de laatste kamer.

Hier vond men de stem van Isis, die dus niet in het beeld sluimerde, maar deel uitmaakte van een helderziende, een Pythin eigenlijk, om de Griekse term te gebruiken, die in een halftrance de stem van Isis vertegenwoordigde. Hier geconfronteerd met de werkelijkheid en vaak onder invloed van narcotische kruiden, onderging deze mens dan een persoonlijke confrontatie met de verschillende waarden van Isis. Hij moest daardoor ook het volledige Isis-verhaal als een soort beproeving doormaken.

Die beproeving hield in de eerste plaats in; strijd. Men voelt zich belaagd door vijanden, moet daar doorheen gaan, mag zich niet verweren en moet toch ontkomen aan hun aanvallen. Daarna; dood. Men komt in een schrikwekkende, angstwekkende situatie, waarin de ondergang van het eigen wezen onvermijdelijk lijkt. Omwille van het doel moet men - zonder op zelfbehoud te letten - verdergaan. Heeft men deze tweede proef doorstaan, dan volgt de laatste proef, waarbij in de praktijk de mens meestal ging door de verschillende elementen. Hij maakt achtereenvolgens beproevingen mee van water, waarover hij moest wandelen; vuur, waar hij doorheen moest schrijden; lucht, waarin hij zich als op vleugelen moest verheffen; en ten slotte de aarde, die hij moest erkennen als deel van zijn eigen wezen.

Had hij dit gedaan, dan werd hij zich bewust van een wereldziel, die dan Amon mag heten. Die wereldziel is het symbool, dat we steeds weer terugvinden in Isis. Het is de kracht, die alles vereent. En wanneer hij in deze kracht verzonken is, krijgt hij de taak om terug te keren - dus het normale leven te hervatten - en daarbij alle elementen één te maken.

Deze laatste noodzaak geeft ons misschien wel het zuiverste inzicht in de kracht Isis, die was en die - op het ogenblik in een onpersoonlijke zin althans - nog op deze aarde werkzaam is. Het is de kracht van de éénwording. Niemand kan de sluier van Isis wegnemen, tenzij hij in zich de bewuste eenheid heeft verworven, waarin goed noch kwaad bestaat; waarin angst noch verwachting begaat; en waarin het wezen een volledige uitdrukking der harmonie is. Wie dit kan doen kent niet Isis door het aanschouwen van de kracht, maar door zijn eenheid met het Al het totaal der mogelijkheden in het Al geborgen. Hij wint zo de Al-kennis en in de Al-kennis de verlossing van een eigen gebonden bestaan en een opgaan in de Al-geest, in de kosmos. Een uitdrukking, die de Egyptenaren wel gebruikten was; "Gaande door het land der rijke akkers (het dodenland) komt men tot in het paleis van de Vorst of de gesluierde Vorst (hier wordt de Al-kracht mee bedoeld). In het paleis vindt men achtereenvolgens de Rollen der Herinnering (een grote zaal, waarin een ieder zijn levens - meer levens dus eventueel - kan terugvinden), hij laat daar één gewaad achter en gaat vervolgens naar de zaal der Ontvangst. Hier vindt hij vele anderen en wordt voorbereid op het treden voor de Vorst. In deze zaal laat hij wederom een gewaad achter en treedt voor de Vorst. De Vorst zal hem nu aanzien en zal hem het woord zeggen, dat voor hem belangrijk is. Dit woord is zijn persoonlijke relatie tot de Al-kracht. Heeft hij dit woord ontvangen, dan zal hij dit in zich besluiten, zijn laatste kleed wegwerpen en ingaan in de zaal der Koningen." Dat wil zeggen. Al wie hier is, is gelijk aan de Vorst.

Deze legendevormen, deze overleveringen zijn vandaag aan de dag waar, indien wij zo willen omzetten in moderne, filosofische termen. Wij zullen eerst zo moeten streven, dat wij kunnen binnengaan in het rijk van de bewust levenden zonder lichaam. Of we dit doen in een uittredingstoestand dan wel door de dood, is onverschillig. We laten daarbij één kleed achter. Wanneer wij die wereld gerealiseerd hebben, moeten we verder gaan. Wij moeten ons bewust worden van ons eigen wezen. Daartoe moeten we echter al datgene, wat ons bindt aan de gewone dodenwereld, achterlaten; een mantel. Dan leren wij onszelven kennen, d.w.z.; wij zien de totale inhoud en reden van ons eigen bestaan. Met deze kennis moeten wij verdergaan en wij kunnen ons nu niet meer hullen in een zuiver persoonlijk bewustzijn. We zijn ons bewust geworden van de eeuwige Krachten, die in ons werken.

Zo treden wij in een zaal, waar wij met anderen tezamen leren, dat de Al-kracht in een onpersoonlijke vorm aanvaard toch een persoonlijk aspect moet hebben, omdat wij niet de gehele God zijn, maar slechts een deel van de God. Hierdoor laten wij de eigenwaan achter met het daarmee gepaard gaande vormbewustzijn. Wederom blijft een mantel achter.

Wanneer je vóór de Vorst treedt, ben je echter nog een persoonlijk bewustzijn. Op het ogenblik dat je het woord krijgt, waardoor je eigen plaats in de schepping bepaald wordt, wéét je, niet slechts wie of wat je bent, maar hóé je bent. Hoe je in relatie staat met de God. Dan is een persoonlijkheidsbewustzijn in de eenvoudige vorm niet meer noodzakelijk, je werpt de laatste mantel af en gaat in je natuurlijke staat naar de kamer der Vorsten. Dat zijn de bewuste deelkrachten van het Goddelijke, die de wil van het Goddelijke volvoeren zonder ooit daarvan geheel gescheiden te zijn.

Dit is mijne vrienden, eigenlijk datgene, wat zich verbergt achter de sluier van Isis. Een vorstin, een filosofe, later een godin en een geloof. Ten slotte een mysterie en een symbolisch doordringen tot de laatste grens van bestaan. Hierbij zal ik het voorlopig laten. Zou ik iets gezegd hebben, dat onduidelijk is of dat U niet volledig genoeg vindt, dan zal het me een waar genoegen zijn om na een korte pauze Uw vragen daarover te beantwoorden. Dan zou ik er prijs op stellen, wanneer U de vragen, die U werkelijk belangrijk vindt, zoveel mogelijk schriftelijk zoudt stellen. Dit is niet voor mij, maar wel voor degenen, die deze woorden moeten vastleggen en die daar ongetwijfeld een grote steun aan zullen hebben. Om dezelfde reden zou ik willen verzoeken aan degenen, die hun vragen zelve en mondeling stellen zonder daarvan schriftelijk kopie neer te leggen, om zo duidelijk te spreken, dat ook dit vastgelegd kan worden. Wij hebben n.l. de laatste malen moeten bemerken, dat door een zich niet houden aan deze condities onze stoffelijke medewerkers ernstig werden belemmerd in de publicatie van deze woorden, die mogelijk ook anderen buiten U zouden kunnen interesseren.

DISCUSSIES

Zo, vrienden, nu kunnen we dan weer verdergaan en naar ik hoop met het belangrijkste gedeelte van de avond. Of dat waar is, hangt van U af. Ik zou zeggen, wanneer U vragen heeft, stelt U dan de eerste maar meteen.

- ❖ *De oosterse Isis leefde als gezegd in de Atlantische tijd. Ik meen, dat de Isis/Osiris-mythe ook in de maja-geschriften voorkomt. Er is blijkbaar verband geweest in de Atlantische tijd tussen Yucatan en Egypte. In beide komen pyramiden-structuren voor. Kunt U iets over dit verband zeggen? Waren b.v. de talen en schrifttekens verwant?*

In de eerste plaats kan ik natuurlijk vaststellen, dat de Atalanten of Atlantiërs leefden in een eilandenrijk, dat zich verder uitstreckte in de richting van de Caraïbische Zee dan heden ten dage het geval is. Wij moeten ons dat niet voorstellen als een rijk met zeer grote eilanden, ofschoon ook delen van Engeland en Ierland behoorden tot het Atlantische rijk. Er zijn dus vele kleine eilanden bij. Het resultaat is geweest een betrekkelijk vroege ontwikkeling van de scheepvaart met alle gevolgen van dien. Dus ook het zoeken naar verre kusten. Het resultaat is geweest, dat nederzettingen - in het begin hoofdzakelijk handelsnederzettingen, in de zin van een trading-post, zoals die in Afrika en vroeger in de indiaanse gebieden wel bestond - werden gevestigd zowel op de Afrikaanse kust, in Spanje, Portugal (die kanten uit) als wel ook op bepaalde punten van Noord- en Zuid-Amerika. En wel in de buurt van het huidige Brazilië en ook in de buurt van - zeg maar - Florida. De expedities zijn dan ook wel verder die landen ingetrokken, maar hoofdzakelijk was het hier een ruilhandelsstelsel. Daarbij is ongetwijfeld een deel van de kennis van de Atlantiërs of Atalanten overgebracht naar beide continenten. Echter moeten wij ons niet voorstellen, dat deze overbrenging van kennis ook maar enigszins volledig was. Zo is in de ontwikkeling van schriftvormen een aanmerkelijk verschil te kennen en wel, omdat men in Atlantis een tekenschrift gebruikte, dat zeer moeilijk was. Het was gebaseerd op wat wij bloemen zouden heten. Dus verschillende blad- en plantvormen, die in verschillende kleur en samenstelling ook weer verschillende betekenissen hadden. Gestileerd waren deze te moeilijk om zonder lange scholing te kunnen lezen. Daarnaast ontstond dus een schriftvorm, die tekeningen bevatten, die soms verenigd werden door enkele symbooltekens. Dit is een schriftvorm, die betrekkelijk algemeen is en die wij b.v. terugvinden in het wampum-schrift van den Noord Amerikaanse Indianen, maar ook zelfs vinden tot in Chili toe bij de daar levende oude stammen. Men maakt daar algemeen van een soortgelijk maar niet identiek schrift gebruik. In Egypte is de ontwikkeling een andere geweest dan in Amerika. In Egypte zien wij n.l. de ontwikkeling van een tekenschrift tot een letterschrift, waarbij dus langzaam maar zeker tekeningen, die eerst stonden voor totale begrippen, ook de plaats

konden innemen van letters in een samengesteld woord. Vandaar wordt de hiëroglief steeds meer gestileerd en is - als ik mij niet vergis - de stimulans voor het ontstaan van het phoenisische handelsschrift, dat dan wel zeer gemakkelijk met een stilus in een T-vorm kan worden gegrift in klei. Aan de andere kant blijkt het telschrift of kralenschrift een grote invloed gehad te hebben. Een gebruik van kralen om daarmee eenvoudig te tellen en te rekenen is n.l. ook al een Atlantische uitvinding.

Men gebruikte hiervoor meestal wervels van dieren. Deze werden dan vast gezet op koorden, heel vaak dierenhuid - soms ook plantaardige vezels - en op deze dierenhuid waren verschillende kleuren aangebracht. Naarmate nu de wervels verschoven werden van de ene naar de andere kleur, kon men tellen met tientallen en honderdtallen op de bovenste, met twaalfallen, vierentwintigtallen en honderdvierenveertigtallen op de beide onderste lijnen van het vierlijnige leitje of rekenbord. Nu word het gebruikelijk om sommige mededelingen in codecijfers te behandelen. Dit vinden we overal, waar handeldrijvende volkeren zijn. En dit is aanleiding geweest tot een knopenschrift, dat wij reeds in de azteekse tijd enigszins vinden, maar dat vooral in de Tolteekse beschaving betrekkelijk veel gebruikt werd - o.m. door priesters - om bepaal de dingen vast te leggen. Daar is dus het letterschrift uitgevallen en daarvoor in de plaats een knopenschrift gekomen. De bouw van pyramiden bij beide volkeren is terug te voeren tot Atlantis zelf, waar zowel de hoofdstad gelegen was op een heuvel als ook de tempel. Dat was wel op een ander eiland, maar er bestond een vorstentempel, waar speciaal de vorsten der deelrijken samen kwamen om eens per jaar een gezamenlijk stierenoffer te brengen aan de voet van een pilaar, waarboven aan een schild hing. In dat schild was dan de gehele wet gegrift, zo als die was erkend. Een soort pact zou je kunnen zeggen. De berg was dus belangrijk voor de tempel. Op de duur is men dat gaan associëren. Wilde men dus een tempel bouwen of een belangrijke stad, dan zocht men daarvoor heuvelen uit of wel bergen. Waar die niet aanwezig waren, probeerde men ze na te bootsen. In het begin gebeurde dit kunstmatig. Later gebruikte men echter de symmetrische structuren van de bouwkundigen van Atlantis, die leidden tot de z.g. enkeltrapstoren van Babylon, de meertrapspyramiden of torens, hoofdzakelijk van Yucatan en de trappyramide, die dus geheel trapvormig werd uitgevoerd, in Egypte. De inwijdingstempels zoals de grote Pyramide zijn een uitdrukking van wiskunde, maar hebben met het tempelwezen zelf weinig of niets meer uitstaande. Is dit voldoende?

❖ *Was de Isis-dienst reeds in het tijdvak van de eerste dynastie een mysteriedienst en vormde deze de kwintessens van het mystieke weten der Amon-priesters? Hoe verhiel zich de geest van Amon-Re tot deze Isis-mysteriën?*

Ra, Re of Amon-Re is de grote Gesluierde, die pas later met de zonnegod vereenzelvigd wordt. De leer van de grote Gesluierde is een leer, die inderdaad in het vroege Isis-mysterie al behouden is en zelfs in de eerste plaats, waar Isis vereerd word als godin, reeds bekend was. Isis leer zelve - zoals U uit mijn betoog begrepen zult hebben - was in zekere zin een mysterieleer door de selectie van groepen voor zekere taken, aan wie door de vorstin en haar onmiddellijk gevolg dus een zekere kennis werd bijgebracht. Dit heeft zich gehandhaafd in de priesterdiensten; en het mysteriewezen van Egypte mag dan ook m.i. van de Isis dienst wel worden afgeleid. Er bestaan echter grote verschillen tussen de vroege mysteries van Re of Amon en de later gecombineerde Amon-Re-dienst. In deze tijd is de godsdienst geworden tot een politiek machtsmiddel en als zodanig heeft het mysterie een geheel andere vorm gekregen. De procedures doen ons dan ook heel vaak denken aan die van b.v. het hedendaagse Pentagon, waar de geheimen niet zo sterk esoterisch, maar wel vooral staatkundig en militair zijn. We mogen dat dan ook niet met elkaar verwarren. De kennis van de Amon-priesters op wetenschappelijk gebied danken zij voor een deel aan hun eigen ontwikkeling dier wetenschappen, ten dele ook aan de Isis-mysteriën. De eigenlijke mysteriedienst echter word hoofdzakelijk door de Isis-vereerders bewaard en komt in lang zo sterke mate niet in de Amon-dienst voor. De verhouding tussen beide diensten was over het algemeen niet erg gunstig en heeft in vele tijdperken zelfs geleid tot een absolute strijd tussen de ware Isis-aanhangers en de Amon-priesters (de priesters van andere sekten). Dit is begrijpelijk indien U zich realiseert dat de Amon-priesters zich tot taak stelden zo veel mogelijk grondgebied en zo groot mogelijke schatten te verwerven om daarmee zo groot mogelijke tempels en dergelijke te bouwen. De Isis-priesters deden dit in veel minder grootse mate zodat slechts enkele keren - als een staatkundig gebaar - een vorst een werkelijk kostbare Isis-tempel deed bouwen. De meeste tempels waren betrekkelijk kleine gebouwtjes, gelegen in

parken of tuinen, die dan soms ommuurd waren en voor de profanen gesloten. Is dit voldoende?

❖ *Ik begrijp daaruit, dat de Isis-dienst naast die van Amon-Ra bestond. Inderdaad.*

❖ *Dus zij werd niet als een specifiek gehele dienst onder de Amon Ra priesters in stand gehouden?*

Neen. Er zijn natuurlijk wel perioden van infiltratie geweest, maar dan was het toch voor een priester van Amon-Ra heel onvoorzichtig om toe te geven, dat hij een ingewijde in de Isis-dienst was.

❖ *Hoe moeten wij ons het gaan door de elementen voorstellen? Alleen symbolisch?*

Ja, ik geloof, dat dat het verstandigst is, omdat het gaan door de elementen een persoonlijke beleving van de goede en kwade mogelijkheden dier elementen inhoudt. Het is dus een zuiver persoonlijke ervaring, die in verband staat met bepaalde belangrijke delen van de schepping. Daarbij moet verder gerealiseerd worden, dat "element," in deze oude zin gebruikt, een heel wat ander en meer omvattend begrip is dan de tegenwoordige term element, waarmee men alleen één bepaalde stof en haar specifieke eigenschap aangeeft. De oude elementen bevatten in zich o.a. geestelijk heersende machten, stoffelijke eigenschappen en kwaliteiten plus energieën en uiting van energieën, die binnen een bepaald gebied gelegen waren.

❖ *In welke tijd leefde Isis volgens onze jaartelling?*

Dat is moeilijk te definiëren, maar als ik een schatting mag geven, laten we zeggen ongeveer 11 a 12.000 jaar - hooguit - geleden. U kunt het dus narekenen, het zal ongeveer 10.000 jaar v. Chr. geweest zijn. Ik zeg daarbij; dit is een schatting en is niet met volledige zekerheid te definiëren. Wel kan daarbij worden gevoerd, dat later nog eens een vorstin de naam Isis heeft gevoerd. Deze leefde van 4293 v. Chr. tot 4217 V. Chr. Maar dat is niet de Isis, waarover wij hebben gesproken.

❖ *Waarom is de Isis-dienst geen wereldgodsdienst geworden en het Christendom wel?*

Omdat de Isis-dienst over het algemeen wel zeer fanatieke aanhangers had, maar in zijn eigen wezen te verdraagzaam en te veel op harmonie was afgestemd om de grote agressiviteit der Christenen of de grote offerbereidheid der Christenen te wekken in zijn aanhangers. Men moet goed begrijpen, dat de christelijke leer het offer vraagt, de Isis-leer daarentegen de harmonie met wereld en omgeving, zodat de Isis-dienst in vele gevallen elastischer en veerkrachtiger was dan het Christendom. Men zou denken dat dit een voordeel is. In feite betekent dit, dat elementen van de Isis-dienst gemakkelijk worden overgenomen in andere godsdiensten en daardoor deze godsdiensten aanvaardbaar maakten voor Isis' aanhangers. Het is b.v. opvallend, dat een groot deel van de oorspronkelijke Isis-vereerders in Rome later gevonden wordt onder de Christenen. Dit staat in verband met de gelijkheid van denkwijzen en het - laten we zeggen - wereldomvattend beeld, dat de ware Isis-dienst met zijn inwijdingen bracht bij de leerlingen. We spreken hier dus niet over de profeten en orakelpriesters, die uit de Isis-dienst alleen maar een broodwinning maakten.

❖ *Mag ik U daaromtrent iets vragen? Is de Mariadienst verbonden met de Isis-dienst? Is die daaruit afgeleid?*

Eruit afgeleid lijkt me een sterk woord. We moeten niet vergeten, dat de Mariaverering betrekkelijk laat in het Christendom opkomt. De werkelijke Mariaverering komt nog niet eens ter sprake op het concilium in 321. Er mag dus aangenomen worden, dat dit vrouwelijk element pas sterk naar voren komt ongeveer 600 jaar na Christus' dood. Gezien het feit, dat de Isis-dienst toen praktisch al overal was uitgestorven als een direct werkzame godsdienst (in het noorden vinden we b.v. Isis tempels tot ongeveer 100 na Chr.) lijkt het me wat vreemd om deze invloed direct aan te duiden. Maar ongetwijfeld heeft de tweeledigheid van het man-vrouwelijke, Osiris-Isis, ertoe bijgedragen om bij velen een deel van de eigen belangstelling te verplaatsen van Jezus naar zijn moeder. En zo kan op de duur de Mariaverering hiermee wel in verband worden gebracht. Zeker is wel, dat vele van de eerste afbeeldingen - en hier denk ik voor al aan de byzantijnse afbeeldingen - in verband staan met oude Isis-afbeeldingen, die in Griekenland wel gebruikelijk waren, zij het dan dat ze enigszins gestileerd worden. Die oude ikonen van - laten we zeggen - ongeveer het jaar 1000, waarvan sommige nog bestaan - of althans reproducties ervan - zouden kunnen aantonen, wat ik bedoel; n.l. Maria rustend op een aardbol, gekroond met de maan en de sterren. De maan,

een directe herinnering aan Isis. Het rusten op de wereld. Is brengster van vruchtbaarheid. Voorspreekster en moeder, ook wederom een herinnering aan de Isis-dienst. Of dit echter nu direct in een organisch verband met elkaar kan worden gesteld, zodat men kan zeggen; Als er geen Isis geweest was, zou er geen Mariaverering zijn, lijkt mij toch twijfelachtig.

❖ *Veel wetenswaardigs omtrent het oude Egypte vertelt Joan Grant in haar boek "Winged Pharao." Kunnen wij haar voorstelling van zaken als juiste herinnering uit één harer vroegere incarnaties aanmerken?*

Ik houd er niet van om iemand te kraken. Maar laten we zeggen, dat hier weinig feiten met veel aankleding tot een interessant en niet onjuist verhaal is geworden. Ik hoop, dat U daarmee genoegen wilt nemen.

❖ *Hoe verklaart U, dat in de loop der eeuwen deze zo eenvoudige leer van de harmonie zo weinig in de dagelijkse religies tot praktisch leven komt?*

Het lijkt mij niet zo verwonderlijk, als het U schijnbaar is en wel omdat we ons moeten realiseren, dat het aantal werkelijke ingewijden in het Isis-mysterie misschien één procent bedroeg van de Egyptische bevolking. Ongeveer één procent van de huidige wereldbevolking zal ongetwijfeld ook wel naar harmonie streven. De anderen streven naar de vervulling van hun eigen wensen. En ook daaraan ontbreekt het heden ten dage naar ik meen niet. Ik zou dus willen stellen, dat de eenvoudige leer ongetwijfeld theoretisch aanhangers vindt, maar dat men in de praktijk te veel op zichzelf, zijn eigen wereldje, zijn eigen kleine belangen bedacht is om deze leer geheel in de praktijk te brengen. Een werkelijke inwijding kan men slechts ondergaan, wanneer men alles achterlaat voor de leer. Dat brengt iedereen ons onder het oog, dat doet zowel Boeddha als Jezus; en zelfs Mohammed stelt hetzelfde. Dus we kunnen wel aannemen, dat de eisen, die gesteld worden voor het vinden dier harmonie en het volgen van de ware inwijding, voor de meesten te zwaar zijn geweest. Ik geloof dan ook, dat elke religie, die dusdanige eisen stelt aan haar volgelingen ten hoogste een soort pseudo-vorm naast zich zal kunnen kennen als wereld godsdienst, maar nooit zelf als zodanig erkend zal worden. Dat geldt ook voor het Christendom. Met andere woorden de vorm, die op het ogenblik van het Christendom bestaat, is niet geheel identiek met de leer, die Jezus heeft gegeven. Integendeel, het is een vervorming ervan, waardoor de mensen althans het christelijke kunnen er kennen zonder daarbij - zoals de leer oorspronkelijk vraagt - ook inderdaad alles prijs te geven om Jezus te volgen. Hetzelfde geldt voor de Isis-leer. Ik geloof dus, dat we hier mogen zeggen: Ook hier is er niets nieuws onder de zon en vinden we de oude toestand steeds weer terug in het heden. Opvallend is wel, dat de ware mysteriën van al deze grote diensten zijn blijven voortbestaan door alle eeuwen heen, ongeacht het vaak kleine aantal aanhangers, dat ze vinden. Voldoende?

❖ *Zijn Isis en Maria, Maya, de moeder van Boeddha en Kwan Yin de zelfde? In het laatste deel van Uw lezing sprak U van de confrontatie met in vorig leven of eventueel levens. Zijn het niet altijd bijna ontelbare levens, die wij op aarde leven? Bestaat er ook een moderne vorm van het Isis-mysterie?*

Een moderne vorm van het Isis-mysterie - om met het laatste te beginnen - vinden we inderdaad terug en wel onder verschillende vormen. Een deel van de Isis-mysteriën vinden we uitgewerkt in de theosofie en overgenomen, gerationaliseerd in de antroposofie. Een deel van de Isis-mystiek vinden wij - zij het dan in een ietwat ander kleed - in de rituele bijeenkomsten van de Vrijmetselaren. De ethische levensleer van de Isis-dienst vinden we bij de Rozekruizers. Daarnaast vinden we bij sommige christelijke sekten - ik denk hier o.a. aan de koptische kerk - eveneens overblijfselen van de cosmische leer van de Isis-dienst. Ik zou dus zeggen, dat er inderdaad wel iets van bestaat. Of nu echter gezegd kan worden, dat ieder een ontelbaar aantal levens achter zich heeft, ja, ik geef toe; het is moeilijk ze te tellen. Maar ontelbaar, dat brengt je zo het idee bij van: een strand vol zand korrels en elk zandkorreltje een leven. Ik hoop, dat U mij geen overdreven optimist vindt, wanneer ik stel, dat een zodanige hoeveelheid van levens voor de menselijke vorm lang niet noodzakelijk en voor de meesten ook niet waarschijnlijk is. Als we onder levens verstaan elke levensvorm, waarin men zich heeft uitgedrukt in verband met het stoffelijke, meen ik, dat dit voor de doorsnee-mens, zoals op het ogenblik op aarde levend, zal liggen tussen de 1200 en de 3 á 400. Indien we echter de zuiver menselijke incarnaties willen nemen, zou dit lopen van - laten we zeggen - een maximum van 100 tot één enige incarnatie. We moeten n.l. goed begrijpen, dat reïncarnatie een kwestie van bewustzijn is, niet van een onontkomelijke wet. Indien het eigen bewustzijn zich vrijmaakt van de gebondenheid aan vorm en stoffelijke beleving in menselijke

zin, zal geen hernieuwde incarnatie plaatsvinden. Eveneens zal men niet eerder als mens incarneren, dan na dat men eerst een inzicht heeft verworven in de behoefte tot zelfbeschouwing, die specifiek menselijk is. Op grond van het voorgaande zou geredeneerd kunnen worden, dat de figuren Kwan Yin, Maya, Isis, Marie, één zijn. Dus incarnaties van één wezen. Maar dan zien wij m.i. de hoeveelheid lichtende wezens te klein. Wanneer eenmaal zo'n taak vervuld is, is het niet meer nodig, dat zo'n lichtende geest terugkeert. Want het werk van deze geest is voldoende om hernieuwd een ander zover te brengen, dat een soortgelijke taak kan worden aanvaard. Op grond hiervan zou ik willen stellen, dat elk der genoemde figuren als afzonderlijk geestelijk wezen met afzonderlijke identiteit moet worden gezien, terwijl het verschijnen van deze wezens op aarde moet worden gezien als het volvoeren van een taak, die - kosmisch vastgelegd - een repetatief verschijnsel is, dat door verschillende wordt gedragen ten bate van de mensheid. Het ik hiermede Uw vraag vol doende beantwoord?

❖ *Wat betekent het symbool van de twee horens met de zonnescijf ertussen? Is dat Horus?*

De zonnescijf is niet Horus. Horus is de valk, die mede vaak wordt afgebeeld. De zonnescijf is Osiris. Hiermede wordt aangegeven de mystische eenheid man-vrouw, waarbij mystiek de vrouw wordt tot reflex maar gelijktijdig uitvoerend principe en stimulerend principe van de kracht, die de man wekt. Waarbij de man op zijn beurt zijn levenswaarden ontvangt van en gesteund wordt door de vrouw. Hierbij wordt dus een twee-eenheids principe uitgedrukt. Als zodanig is de maan het weerkaatsende of vrouwelijke, de dragende factor voor de man of de zon, waar de zon geen reden van bestaan zou hebben, indien er geen planeten waren en van de aarde af de maan de enige planeet is? die in volle luister het werk van de zon weergeeft op aarde. Is dit voldoende? Geen commentaar?

❖ *Ik heb hier nog een vraag, maar die houdt naar mijn gevoel geen verband met dit onderwerp.*

Leest U maar voor.

❖ *Is er een verband tussen de natuurramp 1953 en de Hollanders? Zo ja, welke?*

Als ik mij daarbij moet beperken tot al hetgeen direct met mijn lezing in verband staat, dan kan ik het heel simpel zeggen: Ja. Omdat eigen geestesgesteldheid een disharmonie met de natuur kan doen ontstaan, waardoor eigen beantwoording aan de natuur niet voldoende is. Ik geloof, dat ik het daarbij laat. Wil men de vraag nogmaals stellen in een algemene vragenrubriek, dan heb ik daartegen natuurlijk geen bezwaar. Het is niet voldoende, maar ik hoop, dat U zich er toch mee wilt tevreden stellen.

❖ *Ik heb de vorige week een inleiding gehoord, waarbij de lichamelijke ontwikkeling van de mens geschakeerd werd aan de geestesontwikkeling en daarbij zou de geestesontwikkeling nog niet zo heel veel eeuwen tot een vrij grote breedte gekomen..... (rest onverstaanbaar).*

Ik geloof, dat U daarbij één ding over het hoofd ziet. Ik stel even, dat reïncarnatie een normaal verschijnsel is. Daarover kunnen we natuurlijk ook nog gaan twisten, maar neemt U dit voor een ogenblik aan als werkhypothese. Dan zult U begrijpen, dat wanneer men reïncarneert, na een bepaald aantal reïncarnaties een zodanige geestelijke rijpheid wordt bereikt, dat ten eerste in het leven een volmaakte bewustwording redelijk mogelijk is; in de tweede plaats na een dergelijk leven een terugkeer tot de menselijke vorm niet meer noodzakelijk en dus in waarschijnlijkheid zeer twijfelachtig geworden is. Dit betekent tevens, dat het wegvallen van de grote geesten als actief werkzame mensen betekent een terugvallen van het ethisch moreel en geestelijk peil van de doorsnee-mensheid, die meestal door de goeden wordt gesteund, maar bij het wegvallen van die steun zeer snel terugglijdt in de zin van het dierlijke. Het dierlijke betekent een zeer sterke beperking van bewustzijn op zijn minst t.o.v. groepsverbanden en bovennatuurlijke relaties binnen groepsverband; op de duur zelfs tot een zuiver persoonlijk beleven, waarbij men dus aan elk ander gelijke macht en recht ontzegt. Eerst wanneer voldoende bewustzijn is bereikt, krijgen we een hernieuwde opbouw. Wanneer U verder weet, dat deze cycli ongeveer een 7000 jaar duren, zult U zien, dat dit zeker niet te vroeg is gesteld. Integendeel, dat het aardig in overeenstemming is met de huidige ontwikkeling op aarde, die wederom een verruiming van geestelijke mogelijkheden biedt en ongetwijfeld de komende 700 jaar een verdere ontplooiing van het geestelijk vermogen van de mens zal tonen. Is dit voldoende?

❖ *Er blijven me nog wel enkele vragen, daar kom ik later misschien nog wel eens op terug. Dank U.*

Tot uw dienst.

❖ *Wordt Isis ook niet afgebeeld met een zetel of met een troon als hoofddekseel? En hoe verklaart U dat symbolisch?*

Neen. Er bestaan geen afzonderlijke afbeeldingen van Isis met een troon of zetel als hoofddekseel. Wel bestaan er gecombineerde voorstellingen, waarbij de hiërarchie wordt weergegeven en deze is dan van boven naar beneden gezien: Amon-Rog Osiris, Horus, Isis. Isis rust dan veelal op de aarde. Daarbij ontstaat soms een totempaalachtig effect, waarbij men zich de zetel kan denken als een schakel tussen verschillende godheden. Maar als zuiver hoofddekseel is mij dit niet bekend.

❖ *In mijn bezit is een Isis-afbeelding zittende op een rechthoekige stoel, met een kind op de schoot en als hoofdtooisel de twee horens, die U genoemd hebt, en daartussen de schijf.*

Ja. Dit is de afbeelding van Isis als heersende kracht der natuur. Heel vaak zal men in dergelijke voorstellingen verder nog een vage aanduiding zien van andere zetels. In een dergelijk geval wordt Isis afgebeeld als de godin der genade, mede zetelend in de Hof der 42 Rechteren, dragende het kind der bewustwording en soms nog in de andere hand dragende de z.g. veer van Maät of veer der genade, die gebruikt werd, wanneer een menselijk leven eigenlijk net niet voldoende deugden had gekend om een ingaan in een geestelijk lichtrijk mogelijk te maken. Het feit, dat men deel is van de natuur,, geeft dan een klein voordeel; zodat bij een gelijk evenwicht iemand, die met de natuur in harmonie was, toch binnen werd gelaten. Bij een onevenwichtigheid zou bij klein verschil ten nadele zelfs nog een aanvaardbare correctie kunnen optreden. Bij grote verschillen echter kan de harmonie met de natuur de bewuste beleving van geestelijke rijken niet meer compenseren. Is dit voldoende?

❖ *Ik wou alleen nog vragen: die uraeus, die men op veel Isis-beelden - ik meen ook Osiris-beelden - ziet, de slang, de cobra, ontspringende uit het voorhoofd. Heeft dat te maken met het anch-teken?*

Deze uraeus of koningsslang is de aanduiding van de slang, die staat voor weten of bewustzijn. Ik weet, dat in de christelijke religie de slang in een slechte reuk staat, sedert hij als een soort appelkoop man is opgetreden t.o.v. de eerste vrouw. Maar dat neemt niet weg, dat bij vele volkeren en in vele overleveringen ook, de slang wordt gezien als symbool van wijsheid. En deze wijsheid wordt gezien als kosmisch. Denkt U daarbij aan het slangsymbool niet slechts als een uraeus, maar ook aan de andere vormen, de wereldslang, die de gehele wereld omgordt. De slang, die in de ruimte is en voortdurend worstelt met de zon. De slang, die de lichten draagt. De slang, die het leven omhoog bracht uit de diepten van de wereldzee, e.d.. Dan zult U begrijpen, dat de slang gezien kan worden als geheiligd weten. En dit geheiligd weten zal mogelijkerwijze - ofschoon ik het niet met volledige zekerheid durf beweren - kunnen zijn afgeleid uit de periode, dat de slangachtigen en koudbloedige vertebraten in intellect op aarde de meest wetenden waren en als zodanig de voorvaders van een wetend en bewust menselijk geslacht. Hieruit kan men dan concluderen, dat het oerprincipe van bewustzijn in de slang is uitgedrukt en men krachtens dit bewustzijn het recht tot heersen heeft. Zo is de slang gelijktijdig teken van gezag, van goddelijk vorstelijke afkomst en van oen weten, dat geschikt maakt tot regeren en heersen.

❖ *Is de godsdienst van Amon-Ra de oorspronkelijke godsdienst van het Egyptische volk?*

Neen, dat is niet de oorspronkelijke godsdienst. De oorspronkelijke godsdienst van Egypte is zeer verdeeld geweest. Men kende er practisch elke stad een aparte godsvoorstelling. Deze aparte godsvoorstellingen zijn later ten dele samengevat in een soort vaste godenwereld. En viel in de tijd, dat het verkeer op de Nijl steeds sterker werd en zo de verschillende goden a.h.w. met elkaar in contact kwamen. Op de duur is het zover gekomen, dat de priesters beseften, dat elk dier goden de uitdrukking moest zijn van één bepaalde godheid. De godheid van licht nu, was de meest belangrijke. Daardoor werd Amon de heersende god, die krachtens zijn licht leven gaf aan alle andere goden. Deze goden droegen in zich eigenschappen, die vaak werden gesymboliseerd door hen te vereenzelvigen met dieren. Zo vinden wij naast Bast b.v. (dus de kat) ook de stier, de krokodil, de ibis en andere. Hierbij wordt een vergelijking met bepaalde dierlijke eigenschappen aangegaan om zo een bepaald aspect van de ene god te belichten. Voor het volk kwam het er echter op neer, dat men een groot aantal kleine religies had kleine godendiensten, die op de duur door samenwerking met de Amon dienst rijkere tempels kregen. Maar de voorwaarde echter was, dat de Amon-diensten ook daar moesten worden uitgeoefend werden die kloosters op de duur Amon-kloosters en Amon-tempels, waar men secundair - of in een soort kapel daarnaast - ook de oorspronkelijke god van zo'n stad

nog eerde. Op de duur is het zover gekomen, dat goden bij elkaar op bezoek gingen net als mensen. En er is een tijd geweest, dat men bijna elke week op de Nijl grote barken kon zien, waarin het één of ander godsbeeld werd vervoerd b.v. naar Thebe toe - dat nogal vaak gebeurde - of andere steden om daar andere goden te bezoeken. Het geloof, dat dit aparte persoonlijkheden waren, bestond bij het volk uitdrukkelijk wel. De priesters moedigden zelfs dit heel vaak aan om hierdoor een verrijking van hun eigen kloosterpraktijken e.d. te krijgen. Die kloosters waren natuurlijk niet alleen maar - zoals tegenwoordig - plaatsen van gebed, maar tevens leerscholen voor vele vakken en we zien dan ook in priesterlijke handen de opleiding tot veel verschillende beroepen van groot belang, als daar zijn; artsen, smeden, schrijvers, bepaalde vormen van handelslieden (administrateurs zou men kunnen zeggen, cargadoors); daarnaast ook de balsemers, de grafbouwers, de architecten. Dat behoorde allemaal onder de priesterkasten. En ieder probeerde dus voor zichzelf een zo groot mogelijk deel van deze maatschappelijke koek te verwerven. Innerlijk wist men echter wel degelijk, dat er een eenheid bestond. Vandaar dat een gezamenlijke actie van alle goden tegenover Aton b.v. mogelijk was, toen de zichzelf noemende Ichnaton een staatsgodsdienst wilde stellen met slechts één God. Dit zou betekenen een té rechtmatige verdeling van taken en plichten voor de priesters en tempels. Verder betekende die staatsgodsdienst onmiddellijk een te groot verlies aan inkomsten voor elk van de tempels. En daarom ging men daar dus tegen te keer. Niet omdat het principe op zichzelf niet aanvaard was, maar omdat de praktijk voor de bestaande vorm onaanvaardbaar was. En daarin kunt U dus zien, dat in Egypte het geloof, gebouwd uit het oorspronkelijke groeps geloof van kleine nederzettingen, stammen en stadjes, op de duur werd tot een volksgeloof, dat elke waarde van de oorspronkelijke geloofjes nog bewaarde, maar deze in één verband bracht, onder één oppergod, die voor de ingewijden de verpersoonlijking was van alle goden, die zich slechts toonden als een facet van de grote God. Is dit voldoende?

❖ *Jawel, maar ik wilde vragen: Was dus Isis een dienaar van Amon of een priesteres van Amon?*

Uitdrukkelijk niet.

❖ *Was dat dus een dergelijke godsdienst als de Aton-godsdienst?*

Ook dat niet. Wanneer U de persoon Isis bedoelt; deze was inderdaad priesteresse van wat men noemde Het Licht des Hemels. Die godennaam is nu praktisch helemaal in onbruik geraakt. Dit werd gezien niet, slechts als de zon, maar tevens als de kern van het Al. En dit is een geloof dat in Atlantis verlaten werd - laten we zeggen - ongeveer een 600 jaar vóór de laatste ramp. Toen begon men er ook met veelgodendom te werken, omdat men behoefte had aan orakels e.d., dus zwarte magie. En deze leer heeft helemaal geen invloed gehad op de Amon-leer. De Amon-leer is pas ontstaan - laten we eens even kijken - plaatselijk 4500 jaar geleden, als algemene godsdienst eerst rond 3000 v. Chr.

❖ *Waarom moest Ichnaton de naam Amon veranderen in Aton, waar Amon toch de zonnegod was? Was dat om de politieke macht van de priesters te beknotten?*

Ja. Die naamsveranderingen zijn politiek, nietwaar. Vroeger sprak men van bezuiniging en crisis, tegenwoordig van bestedingsbeperking en geleide welvaart. Dat zijn veranderingen van termen en dat doet men om alle associaties met het vorige te voorkomen. Wanneer Ichnaton Amon had gezegd, dan had men het gezag van de Amon-priesters zonder meer blijven aanvaarden en was zijn eigen gezag - toch door de godsdienst al zeer beperkt - tot nil geslonken. Bovendien had hij een moeder, die nog al erg heerszuchtig was en een schoonmama, die óók intrigeerde. Hij zat dus wel erg in de verdrukking. En zijn poging om zich vrij te maken van deze belemmering van zijn vorstelijke macht, heeft hem ertoe gebracht een staatsgodsdienst te stichten. Hij was wel degelijk een groot mysticus, maar hij deed dit met een praktische bedoeling, n.l. om het misbruik, dat de priesters maakten van de domheid van het volk, zoveel mogelijk te verminderen en te beknotten. Hij begreep echter niet, dat hij door het gebruiken van een nieuwe naam tevens tegen de gewoonten van het volk inging, zodat hij daarmee de Amon-priesters het krachtigste argument voor een uiteindelijke macht in handen gaf.

❖ *Het was niet zozeer mijn vraag of Isis een priesteres van Amon was, omdat die Amon-Ra godsdienst later bestaan heeft. Maar is in die godsdienst van Amon-Ra dan wel de Isis-dienst verwerkt?*

De Isis-dienst werd erkend, maar er was een absolute scheiding tussen Isis-priesters en -priesteressen en de priesters van Amon. U ziet dus, Uw vraag was eigenlijk overbodig.

❖ *Vergis ik me, als ik dacht, dat Ichnaton feitelijk niet de zon zelf aanbad, maar de kracht, die nog weer achter de zon was?*

Hij deed hetzelfde als de Amon-priesters. Er was geen verschil met de werkelijke inhoud van de heersende godsdienst, dat moet U wel begrijpen, Maar men ziet de zon als levengever. De zon geeft leven aan de aarde. Achter de levengever der aarde staat de levengever der hemelse wereld. Zo is de zon een symbool voor een geestelijke kracht en gelijktijdig een stoffelijk levengevende kracht. En de poging om dat te symboliseren heeft dan ook geleid tot de Aton-voorstelling, waarbij de normaal ronde zonneschijf, die bij de Amon-verering wel werd gebruikt en die ook het beeld van Osiris is, werd veranderd in een gevlamde of getande schijf, waarbij de stralen voorzien waren van handjes om dus aan te geven, dat de kracht uit de kern van het Goddelijke reikt naar alle kanten en overal gelijktijdig kan ingrijpen, helpen en zegenen. Maar het was geen feitelijk verschil. Het is ongeveer hetzelfde als - laten we zeggen - het Lutheraans Christendom tegen het rooms Christendom. Begrijpt U? Twee keer dezelfde maar toch met een revolutionaire wijziging. Alleen, Luther had een voordeel: Hij had vorsten, die met lede ogen de rijke kloosters zagen en die hem zo met hun macht terzijde stonden. Want anders had hij alleen met het gewone volk niet veel bereikt. Maar die arme Ichnaton zat er in zijn eentje. Die was vorst. En als hij iemand mee wilde krijgen, konden dat hoogstens de barbaren zijn. Die barbaren wilden veel te graag iets van het rijke Egypte nemen. Dat is ook tevens één van de redenen van zijn ondergang geweest. In de tijd der regering van Ichnaton zijn n.l. de gebieden van de Boven-Nijl o.a. zeer sterk geplunderd door - laten we maar zeggen - woestijnstammen. Dus hij stond er alleen voor en kon daarom geen reformatie doordrukken, waar de armen hem misschien oorspronkelijk wel wilden volgen, maar zowel door de feodale heren van Egypte als door de priesters zodanig werden gekweld, dat ze ofwel "ja" moesten zeggen of eenvoudig ondergaan. Dus dat is eigenlijk de kwestie geweest.

❖ *U had het voor de pauze over een dierenoffer. Hoe staat de Isis-dienst tegenover een dierenoffer, waar dat nu eigenlijk als niet netjes of iets dergelijks wordt beschouwd.*

Wilt U dat nog eens herhalen. Dat moet ik even tot me laten doordringen.

❖ *Hoe stond de Isis-dienst tegenover een dierenoffer? Want tegenwoordig wordt een dierenoffer helemaal niet meer toegepast. Men vindt dat barbaars.*

Ja. Ongetwijfeld zou veel wat men heden ten dage normaal vindt ook weer barbaars gevonden worden door de oude Egyptenaren. Dat is wederkerig. Doch de Isis-dienst aanvaardde het dierenoffer wel, maar met beperkingen. Namelijk alleen dan, wanneer het dier uitdrukkelijk de godheid gewijd was en in deze wijding werd gezien als persoonlijk deel van de godheid. Men nam dan n.l. aan, dat de ziel van het dier reeds in een andere wereld vertoefde en dat de godheid het leven daarvan gedurende een bepaalde periode deed voortbestaan. Een voorbeeld daarvan vinden wij bij de Apis-verering. Hierbij was het doden van het dier niet een lakenswaardige daad of een bloedoffer, maar een bevrijding van de god, opdat hij zich in een nieuw en beter voertuig hernieuwd aan de wereld zou kunnen openbaren. In deze vorm nam ook de Isis-dienst de dierenoffers wel aan. Maar alle andere offers bestonden uit plantaardige geschenken, waarbij eigenaardig genoeg in de Isis-dienst bovendien ontzettend veel bier en een soort maïskoeken werden geofferd. Dat waren heel vaak de belangrijkste offers tezamen met bloemen. Verder offerde men ook wel verse vruchten. Maar een bloedoffer kwam alleen bij zeer plechtige en uitzonderlijke gelegenheden voor, waarbij dan bovendien aan de vornoemde voorwaarden volledig moest worden beantwoord.

❖ *Is het een feit, zoals de theosofie in de boeken van Leadbeater beweert, dat de oorspronkelijke bevolking van Egypte uit Voor-Indië gekomen is en daaruit die oude arische opvattingen meegebracht heeft? Daarmee zou o.a. verklaard kunnen worden de overeenkomst van het Thibetaanse dodenboek met dat van Egypte.*

Ja, dat is niet helemaal juist. Zoals ik U al gezegd heb, is de nederzetting Egypte - dus uit de Atlantische periode - een poging geweest om een volk op te voeden en gelijktijdig daar zekere handelsrechten (vooral de rechten van handelswegen in die tijd) te handhaven. De situatie rond de Middellandse Zee was toen nog heel anders dan heden ten dage. En het is begrijpelijk, dat zeer veel handel werd gedreven. Egypte - evenals Babylon en Perzië - is feitelijk een handelsras (dus een mengras) door mogelijkheden der handelswegen ontstaan, waarbij een zodanige bloedmenging heeft plaatsgevonden, dat niet uitdrukkelijk kan worden gezegd, dat de afkomst van deze of gene zijde is. Wij vinden in het vroeg-Egyptische volk o.a. de volgende

rassen: Indische rassen tot zelfs Chinese (dus Mongoolse) rassen toe, negroïde-rassen, Kelten, Europeanen (dus uit het huidige Europa komende stammen), Grieken en ook heel veel Cyprioten. En die bloedmenging is het Egyptische volk. Daarbij moet worden opgemerkt, dat het z.g. Beneden-Rijk overheersend in zijn invloeden Europees-Aziatisch georiënteerd was met zelfs een betrekkelijk sterke kaukasische inslag. Het zuidelijk deel daarentegen was veel sterker negroïde, terwijl we ook daar veel bedouïnenbloed vinden onder het volk. In de vereniging van beide rijken heeft een verdere bloedmenging plaatsgevonden. U ziet; ik kan dus niet zeggen, dat deze stelling volledig juist is. Ik kan echter ook niet ontkennen, dat de overleveringen der Ariërs en ook de raseigenschappen der Ariërs eveneens aanwezig waren in het Egyptische volk. Daar denkt iemand: Nou, dat is geen koek en het is geen kaas. Het antwoord is zo waar, als ik het geven kan.

Zijn we door de vragen heen, vrienden? Wat denkt U, heeft U nog tijd voor een korte beschrijving van een fragmentje uit de Isis-dienst, of niet? Dat geef ik dan graag over aan een andere spreker, die zich op de voordracht misschien meer heeft gespecialiseerd dan ik. Ik mag U al vast danken voor het aangename discours in de tweede helft en de hoop uitspreken, dat U deze avond zeker niet zult zien als een verloren avond, ook voor Uw eigen levensbeschouwing. Goeden avond.

Dus moet ik U iets gaan vertellen over de Isis-dienst in de tijd van het Groot-Egypte. En U zult mij niet kwalijk nemen, wanneer ik daar voor niet de vroegste periode noem. Want in zo'n beschrijving willen we toch een ogenblik ook het schouwspel meemaken en iets beleven van een werkelijk gebeuren om zo te begrijpen, hoe men vroeger deze dingen zag.

De beschrijving kan niet meer doen, dan een beeld geven van de tijd.

Stel U voor een tijd, dat Egypte's tempels reeds met statige pilarenrijen omhoog rankten, en dat de sfinxenwegen soms het pad aangaven voor de plechtige stoet, waarin farao van tempel tot tempel ging. De tijd, dat in Egypte slavenvolken werkzaam zijn en grote bouwwerken worden gesticht. We willen ons dan begeven iets onder Memphis, waar men aan de boorden van de Nijl een domein heeft, gewijd aan de speciale dienst van Isis.

De oever is omzoomd door riet, dat als een ondoordringbaar woud van groene stengels alle vreemde benadering schijnt af te voeren. Een trap daalt statig tot de oever af en toont ons met enkele sierlijke pilaren en een kort en vreemd gevormd beeld de weg naar de eigenlijke ingang. Aan die ingang vinden wij drie obeliskken. In hen staan de heldenfeiten van farao's gegrift, maar tevens geven zij het eigendomsrecht aan van Isis-priesters op dit terrein.

Als we nu deze voorbijgaan, wanneer wij achter de stèle om zien naar het landschap, dan spreidt zich voor ons uit een park van wonderlijke schoonheid. De vijvers met gereinigd water, die toch leven, omdat via kanalen en zeven het water van de Nijl daarin binnen kan dringen of - in de droge periode - daarin gepompt kan worden, zijn vol van zilveren en kleurige vissen. Een kleine bark drijft als haast verlaten aan een klein platform en toont in de schone versiering met goud en oker, dat ook vorstelijke personen soms hier komen. Ja meer. Wanneer we goed zien, tonen de tekeningen aan de wanden van het kleine paviljoen, dat er op staat (een bamboemotiefje, een rietmotiefje en teven een beeld van de godin), dat ook Isis zelve soms niet versmaadt om met deze gondel te spelevaren. Nog verder zien we een lang gebouw, dat zich in meer vleugels uit strekt. Het ligt wat tegen een helling. Daarboven zijn donkere bomen die een schaduwtekening brengen tegen de witheid van dit kleine paleis. Het is dit terrein, waar zo dadelijk de sistrum zal klinken - het metalig getinkel van deze rammelende staafjes - ja, de priesters en priesteressen zullen dansen. Terzijde van het gebouwtje, waarop ik U wees, ligt een soort van podium. Het is een weinig verhoogd door een natuurlijk schijnende glooiing van de grond. En nu ziet ge, hoe daar priesters en priesteressen aanschrijden. Ze dragen een soort van rinkelbommen en op de achtergrond klinkt het geluid van een kleine harp, een soort luit en enkele fluiten, die soms doen denken aan een schalmei. De eentonige muziek wordt een ogenblik versterkt door het slaan van een doffe trom, het tikken op hout, maar dan stopt dat.

Bij de liefelijke melodie zien we hoe schone, donkerharige maagden het podium opsnellen en een dans beginnen. Reierend wervelen ze rond, alsof ze een rozenkrans wilden vlechten en een wonder wilden openbaren voor het onbekende, dat er nog niet is. En nu klinkt wederom het sterke tinkelen van sistrums, zo sterk, dat het de snaarmuziek haast overstemt. Van de achterzijde - aarzelend van uit de bossage - zien we priesters en priesteressen schrijden met

een soort palankijn. Het wordt vol eerbiedigheid neergezet en een priester - bijzonder rijk in zijn gewaad en vooral in zijn hoofdtooi van linnen - schrijdt toe. Wanneer U goed kijkt, kunt U zien, dat zijn heupdoek is van het fijnste neteldoek en dat hij verder een reeks van sieraden en kettingen draagt, die in een groots tableau midden op de borst een bekroning vindt. Hij is het nu, die nog een laatste maal gezalfd wordt om dan op de palankijn toe te schrijden en het te openen. Hij buigt, hij buigt nogmaals en neemt een beeld. En nu onder een jubelende muziek, een aanzwellend koor - eentonig misschien in zijn cadensen voor een westers oor, enkelstemmig en toch betoverend als zich huwende met de avondlucht daarboven - komt hij aanschrijden met het beeld van Isis, de Moeder.

Het beeld is donker, uit zwart hout gesneden. Het rust op een soort van kussen, dat ons doet denken aan goud of juwelen en dat inderdaad is gemaakt van goud-filigraan, dat gevuld is met het fijnste lijnwand. Het beeld zelf is versierd met vele juwelen, die flonkeren in de ondergaande zon. Het wordt nu snel duister en we zien reeds, hoe hier en dan zich wachten opstellen. Zo dadelijk zullen dezen fakkels tonen. Plechtstatig gaat de tocht tot aan het meer, dan in de bark. Terwijl de muziek klinkt, vaart de godin statig een korte wijle rond om daarna weer te landen. En de godin wordt teruggebracht. Dit is het begin van een mysterie. Een mysterie, dat de avonduren zal vullen en in de nacht zijn bekroning vindt. Want, mijne vrienden, hier is de opening van een mysterie. Wanneer ge goed hebt gezien, hebt ge daar al die statige heren gezien ter rechterzijde, sommigen met ceremoniële pruiken en baarden, anderen in het gewaad van krijgslieden, maar zonder zwaard, want Isis duldt geen wapens in haar nabijheid. Terwijl ze teruggaan, vlammen de fakkels op. En nu begint wederom de vreemde dans en de melodie wordt klagender en sterker.

Daar komt een priester aan. Hij en hij alleen schijnt gewapend te zijn. Want met het wapen bewijst hij, dat hij haat, dat hij wil doden. Terwijl hij verdwijnt daar in het duister achter gindse bossage, komt uit de geheimzinnige schaduwen een vorstelijke figuur. Getooid met de grote wijde kraag, draagt hij naast de uracus ook de scepter en gesel (de herdersstaf en de roede gekruist) aangevende, dat hij een vorst is. Statig gaat hij over de aarde, en daar, waar hij tikt op de grond, lijkt het of er plotseling bloemen groeien. De vorst van licht gaat door zijn rijk. Hij komt dicht bij de vijver. Plotseling wederom een angstaanjagend grommen van trommen en een somber koor van mannenstemmen. Nog even de liefelijke melodie van de priesteressen, dan.....een zwaardslag, een neerstorten, een uitdoven van fakkels .....Osiris is gedood. Als Osiris gedood is, klinkt er een klaaglied. De vrouwen klagen als voor een dode. De mannenstemmen grommen als voor een komende oorlog. Schichtig zien we de sombere figuren nog door de bossen heentrokken, nu even opduikend in het licht van een enkele fakkel, dan weer verdwijnend. Het is spookachtig en angstaanjagend. De hemel, de zuidelijke hemel toont wel de heldere sterren, maar het is alsof er een wolk hangt, een beklemming en een spanning over alle aanwezigen.

En nu ..... plotseling daar komt licht. Priesteressen, zelve fakkels dragend, anderen als fakkeldragers eromheen. Instrumenten worden geslagen. Er klinkt een lied. Eerst nog wat weemoedig. Tegen de klacht gaat het in. Tegen dit verscheurende ritme. De mannenstemmen worden flauwer en flauwer, alsof er iets duisters wegvlucht.

Dan .... dan dansen er vijf priesteressen. En achter hen wederom het beeld, verhuuld in de palankijn. Zie, daar! Eén van hen draagt wederom het koninklijk teken. Op de pols draagt zij een valk. En zo komt ze nader, licht en dansend en dan in een ogenblik plotseling verstarrend. Isis ontdekt de dood van Osiris. Met een gebaar werpt ze de valk omhoog. Het dier fladdert niet ver, want in het duister zoekt het niet zo. De vrouwengestalte knielt nu neer. Ze rijst op en met smekende gebaren begint ze een dans, die in haar bewegingloosheid haast oosters aandoet. Ze bidt met haar hele lichaam. Het vrouwenkoor neuriet. Maar de droefheid, de angst en de paniek van zo even zijn geweken. Het is alsof de toeschouwers - nu verborgen in het duister - verlicht ademhalen. De avondwind ruist door de bomen heen en plotseling staat ze op. Ze grijpt scepter en staf van de dode. Ze kruist ze vóór zich: vorstin. Nogmaals knielt ze neer. Ze bidt. Maar niet zoals zo even de smeking, eerder als een bevel, vorstelijk haast. Dan staat ze op. Een gebaar omhoog. Een roep. Een beroering van het lichaam met de roede. Osiris herrijst. En dan gaan beiden heen, statig schrijdend, terwijl het koor jubelt.

Het eerste deel van het Isis-mysterie is voorbij. Er branden wat fakkels. En ergens brengen bedienden in kleine boten aan, wat noodzakelijk is om de hoge toeschouwers een klein maal te

verschaffen. In de verte preludeert nog een ogenblik een stem, valt nog een ogenblik een machtig koor in, dan is er rust.

Zo dadelijk krijgen wij het beeld van de nacht. Dan zal de boot, die we zo even reeds zagen, met walmende fakkels verlicht over de meren varen. Voorin zal Osiris staan: God van de zon. En schijnbaar dolend en doelloos zal hij rondvaren van links naar rechts en van rechts naar links, tot daar vlak voor dat lage gebouw plotseling weer de gestalte van Isis zal staan in een wonderlijk licht, met chemische middelen door de priesters veroorzaakt of tegen de walmende achtergrond van kleur. Dan zal Osiris opvaren naar de wereld toe.

Terwijl het duister verbreekt zal een stem beginnen te verhalen. Te verhalen niet alleen over het leven van Isis en Osiris. O, neen. Hij zal de moederlijke raad reciteren, die Isis gaf aan Osiris. Hij zal reciteren de antwoorden, die Osiris gaf, kerend uit het rijk der geest, tot haar, die zijn evenbeeld werd op aarde. Ja, zo dadelijk zal een vrouwenstem het moederlied zingen, waarmee Osiris de aarde als het kind omhelst. En door de nacht zullen de melodieën voortgroeien, vreemd, wonderlijk en toch in een volheid van kracht, tot de hemel kleurt, tot de zon langzaam maar zeker het duister verdrijft en de sterren doet verbleken.

Dan zal er een jubelzang klinken zo wonderlijk en schoon als door de eeuwen zelden is geschapen. Een zang van vele stemmen, waarin ettelijke melodieën, die men sedert die tijd vergeten heeft te zingen, zich tezamen vlechten. Dan zult ge zien, dat met het komen der zon Isis en Osiris nog een laatste maal staan op de plaats daar voor het kleine gebouw. Ge zult zien, hoe degenen, die zich zullen wijden aan Isis, plechtig komen aanschrijden, en hoe de priesters hen ten doop houden. Ze zullen hen beroeren met het water des levens. Ze zullen hen de lucht toe blazen, die de adem is der werkelijkheid. Ze zullen hen beroeren met de gewijde staf van Isis zelve.

Zielen, op weg naar een lichte wereld, een wereld vol van wonderen. Terwijl de zon langzaam haar bleke kleuren wegtrekt en in de snelle gang van een tropisch landschap haar verblindende witheid herwint; Het beeld van dag voor geest en werelden.

Dat is dan een kleine beschrijving, die U misschien ook nog even kan herinneren aan tijden, dat de mensen wel andere schoonheid en waarheid konden dan gij misschien, maar toch ook een schoonheid en een waarheid, die zonder twijfel groots waren. Die een inhoud hadden dieper, dan menigeen zich voorstelt. Zo diep, dat Jezus zelve Isis' mysteriën erkende als waardevol. En dat hij ze vaak nog, als aanleiding voor zijn gelijkenissen aanhaalde uit die oude overleveringen.

Maar laten we ook niet vergeten, dat door Jezus en degenen, die hem volgen één ding meer werd geleerd: De liefde omvaamt niet alleen de wereld of de cosmische harmonie. De liefde reikt van uit de ziel des mensen tot in de kern van het Goddelijke. De kern van het Goddelijke beroert de mens, die in liefde wil gaan tot harmonie met alle dingen.